

Abstrakt

Úvod: Výzkum se zabývá citovou vazbou u žen a mužů se závislostní poruchou v následné péči. Práce je rozdělena do teoretické a praktické části. V teoretické části je vysvětlen pojem attachment, popsány jeho teoretické základy, propojení attachmentu se závislostní poruchou, možnosti terapeutické práce s attachmentem, její aplikace v práci s osobami se závislostní poruchou, genderové rozdíly u těchto osob a specifikace služeb následné péče. Praktická část je založena na kvalitativně orientovaném výzkumu. Výzkum byl prováděn formou rozhovorů s deseti respondenty, pěti ženami (soubor A) a pěti muži (soubor B). Všichni respondenti jsou momentálně abstinující osoby se závislostní poruchou po pobytové léčbě závislosti, participující v následné péči.

Cíl: Cílem výzkumu bylo porovnat rozdíly a podobnosti u mužů a žen se závislostní poruchou v jejich attachmentu, partnerských a rodinných vztazích a následná implikace výsledků pro využití v praxi.

Metody: Pro tvorbu dat byly využity dva semi-strukturované klinické rozhovory Adult Attachment Interview (AAI) a Current Relationship Interview (CRI). AAI je zaměřen na dětství a rané vztahy mezi respondentem a jeho rodiči, CRI je zaměřen na historii partnerských vztahů a kvalitu momentálního partnerského vztahu. Pro analýzu dat získaných oběma rozhovory byl využit analyzační a skórovací systém CRI pro zjištění attachmentu vůči rodičům a vůči současnému partnerovi. K další analýze a systematizaci dat bylo využito kódování rozhovorů.

Výsledky: Výzkum ukazuje podobnosti v attachmentu žen i mužů zejména u otců, kdy sedm z deseti respondentů má vůči otci kategorii F2: Zaujatý stav mysli – Naštvaný a osm respondentů udává otce jako „nepřítomného“. Rozdíly jsou ale v subjektivním vnímání otců, kdy muži vnímají otce spíše jako soka a cítí vůči němu vztek, ženy se otci i přes jeho chladný přístup snaží přiblížit a pocítit tak jeho přízeň a lásku. U matek respondentů se nejčastěji objevuje některý z opomíjejících stavů mysli, výsledky ale nejsou tak markantní jako u otců. Matky jsou napříč soubory popisovány jako „pečující/pečovatelské“, rozdíly jsou opět v subjektivním vnímání matek, kdy ženy popisují matky spíše jako kamarádky, muži vnímají matky jako „bez autority“ a jako záchranu před otcem. U žen je jako traumatická událost v rodině popisováno sexuální zneužívání, u mužů domácí násilí. V partnerských vztazích se ukazuje u mužů i žen jako predisponující vztah s rodičem opačného pohlaví. U mužů s pozitivním vztahem vůči matce se objevuje jistá citová vazba a pozitivní vztah vůči partnerce, u žen, které mají všechny nejistou citovou vazbu vůči otci a vztahují se k němu tak, že nesytily

jejich potřeby se objevuje i nejistá citová vazba vůči partnerovi. U žen se objevuje jako jeden z původců jejich užívání jeden z bývalých partnerů a též u nich docházelo v rámci partnerských vztahů k traumatizaci formou sexuálního násilí, nucené prostituce a znásilnění. U mužů jsou minulé partnerské vztahy popisovány jako méně výrazné spíše se objevuje role iniciátora domácího násilí v partnerském vztahu.

Závěr: Z výsledků výzkumu vyplývá, že vztahové poruchy jsou přímým prediktorem i důsledkem závislostní poruchy u žen i mužů, jejich projevy jsou ale rozdílné. Díky této rozdílnosti je možnost rozšíření genderově citlivého přístupu v léčbě závislosti. Z výsledků též vyplývá možnost využití terapie zaměřené na attachment v léčbě závislosti. Díky úzdavě v rámci vztahů poté můžeme předpokládat i úzdravu závislosti.

Klíčová slova

citová vazba (attachment), závislostní porucha, ženy/muži se závislostní poruchou, následná péče, emoce, vztahy, genderová analýza